

STORTINGET

Innst. 166 S

(2025–2026)

Innstilling til Stortinget
fra helse- og omsorgskomiteen

Dokument 8:75 S (2025–2026)

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kathy Lie, Anne Lise Gjerstad Fredlund, Sunniva Holmås Eidsvoll og Ingrid Fiskaa om mer forutsigbare og langsiktige tilskuddsordninger for frivillige og ideelle organisasjoner i helsefeltet

Til Stortinget

Innledning

I dokumentet fremmes følgende forslag:

1. Stortinget ber regjeringen innen framleggingen av forslag til statsbudsjett for 2027 foreta en gjennomgang av tilskuddsordningene som forvaltes av Helsedirektoratet, og legge fram konkrete forslag til forbedringer før utlysning av de søkbare ordningene for 2027, der man særlig ser på faglig kvalitet, relevans, økt forutsigbarhet og løsninger for organisasjoner som tidligere fikk støtte over statsbudsjettet, men som nå faller utenfor dagens kriterier. Regjeringen bes sørge for at dette arbeidet gjøres i samråd med organisasjonene.
2. Stortinget ber regjeringen sørge for raskere saksbehandling av tilskudd gitt gjennom Helsedirektoratets ordninger og etablere regler for overføring av tilskudd til neste budsjettår når tildelingen kommer seint på året.
3. Stortinget ber regjeringen tilrettelegge for at tilskudd gitt gjennom Helsedirektoratets ordninger i større grad gis som flerårige tilskudd og driftstil-

skudd.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens behandling

Helse- og omsorgsminister Jan Christian Vestre har uttalt seg til forslaget i brev av 20. januar 2026. Brevet følger som vedlegg til denne innstillingen. Det ble åpnet for skriftlige innspill. Komiteen mottok 21 skriftlige innspill innen fristen, og de mottatte innspillene er sammen med sakens dokumenter tilgjengeliggjort på sakens side på stortinget.no

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Farahnaz Bahrami, Ragnhild Bergheim, Rune Krutå, Truls Vasvik og Kai Steffen Østensen, fra Fremskrittspartiet, Stig Atle Abrahamsen, Kristian August Eilertsen, Anne Grethe Hauan og Julia Brännström Nordtug, fra Høyre, Erlend Svardal Bøe og Margret Hagerup, fra Sosialistisk Venstreparti, Audun Hammer Hovda, fra Senterpartiet, lederen Kjersti Toppe, fra Rødt, Seher Aydar, og fra Kristelig Folkeparti, Ida Lindtveit Røse, viser til representantforslaget om å sikre mer forutsigbare og langsiktige tilskuddsordninger for frivillige og ideelle organisasjoner i helsefeltet. Komiteen anerkjenner at en rekke organisasjoner driver viktig arbeid på helsefeltet som utfyller de offentlige helsetjenestene.

Komiteen viser til at forslagene tar til orde for forbedringer i tilskuddsordningene som forvaltes av Helsedirektoratet, slik at faglig kvalitet, relevans og forutsigbarhet styrkes. Det pekes også på behovet for løsninger for organisasjoner som tidligere har mottatt støtte over statsbudsjettet, men som nå faller utenfor gjeldende kriterier i tilskuddsordningene. Videre viser komiteen til at forslagene ber regjeringen sikre raskere saksbehandling av søknader, samt legge til rette for at midler som utbetales sent på året, kan overføres til påfølgende år. Forslagsstillerne ber også om at regjeringen tilrettelegger for flerårige tilskudd og for at det kan gis støtte til drift. Komiteen merker seg at det har kommet 41 høringsvar til saken. Dette viser et stort engasjement knyttet til det å sikre sterke og forutsigbare søknadsordninger for organisasjonene på helsefeltet. Komiteen mener det er et gode at organisasjonene selv er pådriverne for å styrke ordningene og peke på mulige forbedringer.

Komiteen viser til at omfanget av tilskuddsordninger på helsefeltet er stort. Statsråden peker i sitt svarbrev til komiteen på at Helsedirektoratet forvalter 38 tilskuddsordninger, som frivillige og ideelle organisasjoner kan søke på. I 2025 var samlet søknadsbeløp fra de frivillige og ideelle organisasjonene på 2 431 mill. kroner, 850 mill. kroner mer enn samlet tilskudd. Dette viser at de ideelle og frivillige organisasjonene på helsefeltet har et sterkt engasjement og ønsker å bidra.

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, merker seg at flere av høringsinstansene viser til at nettportalen tilskudd.no er en god portal, men at den bør utvikles og utbedres ytterligere. Blant annet er det ønske om å samordne og forbedre forvaltningen på tvers av departementer og sektorer. Det støtter flertallet og mener dette kan være et godt tiltak for å forenkle og effektivisere arbeidet som de frivillige og ideelle organisasjonene i dag bidrar med.

Et annet flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Kristelig Folkeparti, mener frivilligheten er svært viktige bidragsytere til å skape helhetlige og gode helse- og omsorgstjenester.

Dette flertallet viser til at Stortinget i forbindelse med behandlingen av Dokument 8:49 S (2022–2023) fattet et enstemmig vedtak som ba regjeringen igangsette et arbeid for å harmonisere og forenkle de mange søkbare ordningene, og mer konkret innføre raskere saksbehandling av tilskudd og regler for overføring av tilskudd til neste budsjettår når tildelingen kommer sent, og en tilrettelegging for at tilskudd i større grad gis som flerårige tilskudd og driftstilskudd.

Dette flertallet deler forslagsstillerne oppfatning av at dette ikke er tilstrekkelig fulgt opp.

Et tredje flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, viser til at Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre også i forbindelse med behandlingen av Meld. St. 4 (2024–2025) påpekte at vedtaket et samlet storting stod bak, ikke var fulgt opp, og motsatte seg at rapporteringen på dette vedtaket skulle avsluttes. Dette flertallet merker seg at frivillige og ideelle organisasjoner fortsatt bruker store ressurser på å søke tilskudd.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti merker seg at flere av høringsinstansene peker på at Helsedirektoratet bør få styrket sin kapasitet i forbindelse med behandling av søknader.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til omleggingen av tilskuddsordninger i statsbudsjettet for 2023 der navngitte organisasjoner som mottar tilskudd, ble redusert, og at hensikten med omleggingen var at konkurranse om tilskuddsmidlene skal identifisere tiltakene som treffer best, og derigjennom sikre bedre måloppnåelse og effekt. Disse medlemmer peker på at dagens praksis med fire måneder fra søknadsfrist 1. desember og fram til avklaring i mars/april kan være krevende og skaper usikkerhet. Disse medlemmer mener det er grunn til å se om dagens regelverk for de søknadsbaserte støtteordningene er riktig utformet, slik at organisasjoner som utfører viktige oppgaver og fyller et rom i velferdsstaten det offentlige ikke gjør, får de rammevilkår som er nødvendige. Det innebærer muligheten til langsiktige avtaler med det offentlige og flerårige tilskudd.

Komiteens medlem fra Senterpartiet mener det er nødvendig med forenkling av regelverk, forutsigbar finansiering og bedre samhandling mellom det offentlige og de frivillige og ideelle aktørene på helsefeltet for å styrke frivilligheten. Dette medlem peker på at Senterpartiet ønsker å styrke grunnstøtten til organisasjonene framfor økt prosjektstøtte, og at de frivillige og ideelle tilbyderne innen helse- og omsorgsfeltet må sikres gode rammevilkår og forutsigbar drift. Dette medlem viser også til at dette har bred støtte blant organisasjonene, som blant annet etterlyser raskere saksbehandling, mer forutsigbarhet, mulighet for flerårig finansiering og tydeligere regler for overføring av midler når tildeling skjer sent. Dette medlem støtter derfor forslagene som er lagt fram i dette representantforslaget.

Forslag 1: Gjennomgang av og forslag til forbedringer i tilskuddsordningene

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Kristelig Folkeparti, viser til at den frivillige og ideelle sektoren spiller en viktig rolle i helsevesenet, og at deres rolle primært skal være supplerende og innovative aktører og ikke aktører som forventes å erstatte det offentlige innsats. Da er det vesentlig at tilskuddsordningene er tilpasset dette, og at man også har tilskuddsordninger som åpner for en større variasjon av tilskuddsmottakere.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med framleggingen av forslag til statsbudsjett for 2027 foreta en gjennomgang av tilskuddsordningene som forvaltes av Helsedirektoratet, og legge fram konkrete forslag til forbedringer før utlysning av de søkbare ordningene for 2027, der man særlig ser på faglig kvalitet, relevans, økt forutsigbarhet og løsninger for organisasjoner som tidligere fikk støtte over statsbudsjettet, men som nå faller utenfor dagens kriterier. Regjeringen bes sørge for at dette arbeidet gjøres i samråd med organisasjonene.»

Et annet flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Kristelig Folkeparti, viser til endringene i tilskuddsordningene som ble gjennomført i 2023, hvor det ble vedtatt at navngitte mottakerne ikke lenger skal motta øremerket tilskudd over statsbudsjettet, men nå er en del av tilskuddsordninger hvor det er konkurranse om tilskuddsmidlene. Dette flertallet vil påpeke at de nye tilskuddsordningene har stramme avgrensninger, og som følge av det er det ulike samfunnsformål som ikke finner sin plass i tilskuddsordningene. Organisasjoner som jobber med kvinnehelse, er et slikt eksempel. Dette flertallet er kjent med at organisasjoner ikke får tilskudd fordi de ikke passer til kriteriene som er satt av Helsedirektoratet. Dette flertallet mener at tilskuddsordningene skal treffe organisasjoner som løser viktige samfunnsutfordringer. I dag mangler samfunnet og den enkelte kunnskap og veiledning om kvinnerelaterte sykdommer og tilstander. Dette flertallet mener derfor tilskuddsordningene og kriteriene som settes av Helsedirektoratet ikke skal bidra til å ekskludere enkelte organisasjoner på helseområdet, kriterier som gjør at slike i dag ikke har anledning til å søke.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti mener at det er søkerens behov som bør imøtekommes. Derfor bør det også framover vurderes modeller for å gjennom-

føre løpende søknadsfrister, etter at statsbudsjettets rammer er vedtatt.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet støtter at det gjøres en gjennomgang av tilskuddsordningene som forvaltes av Helsedirektoratet. Når det er sagt, er det verken realistisk eller hensiktsmessig å legge opp til en slik gjennomgang inn mot statsbudsjettet for 2027. Disse medlemmer mener at en slik gjennomgang fordrer en inkluderende prosess der organisasjonene blir hørt og tilstrekkelig involvert, noe man ikke vil rekke dersom gjennomgangen skal gjøres før neste års statsbudsjett legges fram. Disse medlemmer vil dessuten peke på at det nå pågår viktig og relevant arbeid med både en helsereform, en kommunekommisjon og en helsepersonellplan, arbeid som vil få betydning for helsefrivilligheten og ideell sektor. Man er dessuten tre år inn i en forpliktende opptrappingsplan for psykisk helse, et felt som favner flere av Helsedirektoratets tilskuddsordninger.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innen framleggingen av forslag til statsbudsjett for 2028 foreta en gjennomgang av tilskuddsordningene som forvaltes av Helsedirektoratet, og legge fram konkrete forslag til forbedringer før utlysning av de søkbare ordningene for 2028, der man særlig ser på faglig kvalitet, relevans, økt forutsigbarhet og rom for innovasjon og utvikling. Regjeringen bes sørge for at dette arbeidet gjøres i samråd med organisasjonene.»

Forslag 2: Raskere saksbehandling og regler for overføring av tilskudd

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Kristelig Folkeparti, viser til at tidspunktet for tildeling av midler har stor betydning for gjennomføring og effektiv bruk av midlene. Flere av høringssvarene peker på at det er nødvendig og nyttig med mer fleksibel bruk av muligheten for overføring av midler til neste år.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for raskere saksbehandling av tilskudd gitt gjennom Helsedirektoratets ordninger og etablere regler for overføring av tilskudd til neste budsjettår når tildelingen kommer sent på året.»

Flertallet viser til statsrådens uttalelse til komiteen hvor han redegjør for dette arbeidet. Flertallet er glad for at utlysning av tilskudd nå skjer tidligere enn før, og at saksbehandlingen ifølge statsråden nå går ras-

kere enn før. Flertallet viser videre til at statsråden redegjør for at hvis en tilskuddsmottakers tilskudd ikke er brukt opp og aktiviteten ikke er fullført, kan tilskuddsmottakeren søke direktoratet om å få overført ubrukte tilskuddsmidler til året etter, noe statsråden opplyser at sjelden avslås. Flertallet er bekymret for mer omfattende rapportering for frivillige og ideelle organisasjoner. Årlig legges det ned et stort antall årsverk i søknader om offentlige tilskudd som ender med avslag. Faglig kvalitet og relevans er de mest sentrale vurderingskriteriene i mange av tilskuddsordningene som forvaltes av Helsedirektoratet i dag, og det bør det fortsatt være. Flertallet vil samtidig advare mot en utvikling der frivillige og ideelle organisasjoner må bruke store deler av sine ressurser på rapportering framfor å yte det samfunnsformålet de har fått tilskudd til å løse. Flertallet mener en gjennomgang av tilskuddsordningene i Helsedirektoratet må involvere en kritisk gjennomgang av om kravene til søker samsvarer med maks søknadssum og sannsynlighet for innvilgelse, og vurdere grep som reduserer faren for at søkere bruker store ressurser på søknadsskriving med liten sjanse for innvilgelse. Flertallet viser til at Stiftelsen Dams forskningsprogram ved innføring av totrinns søknadsprosess klarte å redusere tidsbruken for søkere med 38 pst. og tidsbruken for ekspertene som vurderte søknadene, med 28 pst.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til statsrådets svarbrev, der det vises til at det er gjort en rekke grep for å effektivisere saksbehandling og sørge for en mer effektiv forvaltning av tilskuddsordninger til helsefrivilligheten. Blant annet er søknadsfristen framskyndet, og det er gjennomført en betydelig effektivisering av søknads- og saksbehandlingsprosessen. Disse medlemmer vil imidlertid påpeke at ordningene ikke kan lyses ut før statsbudsjettet for det respektive søknadsåret er lagt fram, og saksbehandlingen kan ikke starte før Stortinget har vedtatt budsjettet. Dette legger naturlig nok visse føringer på prosessen med tildeling av tilskudd. Det er dessuten verdt å merke seg at Helsedirektoratet avslår svært få søknader om overføring, og da stort sett bare der hvor midlene søkes overført til andre formål enn opprinnelig omsøkt. Det er imidlertid som hovedregel slik at overførte midler avkortes fra tildelinger fra samme ordning.

Forslag 3: Tilrettelegging for flerårige tilskudd og driftstilskudd

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen tilrettelegge for at tilskudd gitt gjennom Helsedirektoratets ordninger i større grad gis som flerårige tilskudd og driftstilskudd.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, viser til statsrådets uttalelse til komiteen hvor han redegjør for at 14 tilskuddsordninger av totalt 38 ordninger hvor frivillige og ideelle aktører kan søke, nå har fått flerårige tildelinger. Det innebærer at det kan innvilges tilskudd inntil tre år om gangen, med forbehold om de årlige bevilgningene i statsbudsjettet. Det mener flertallet er en utvikling i riktig retning, men ikke tilstrekkelig. Flertallet mener det er klokt å utvide bruk av flerårige tilskudd. Det gir økt forutsigbarhet for ideelle og frivillige organisasjoner og bedre bruk av fellesskapets ressurser.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå og forenkle krav til rapportering, dokumentasjon og søknadsprosedyrer i Helsedirektoratets tilskuddsordninger, med mål om å redusere tidsbruk og administrativt arbeid for frivillige og ideelle organisasjoner.»

Et annet flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at svært mange organisasjoner arbeider med sine tiltak over år, og at å legge til flerårige tilskudd er en effektiv måte å redusere byråkrati på og sikre forutsigbarhet og langsiktig arbeid. Dette flertallet viser til at Abelia i sitt høringssvar peker på at organisasjoner som i dag får flerårig støtte, likevel må søke på nytt hvert år. Abelia etterspør en justering av disse ordningene der det skal holde med rapport og framtidsplan. Det støtter dette flertallet og ber regjeringen se på hvordan ordningene for organisasjonene som mottar flerårig støtte, kan forenkles.

Et tredje flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, mener det sivile samfunnet har lagt grunnlaget for at Norge har blitt et av verdens beste land å bo i. Dette flertallet viser til at det norske velferdssamfunnet ble bygget av ideelle aktører som så sosiale behov, og som fremmet løsninger for å møte dem. Ideell sektor har en egenverdi, bidrar til mangfold og er viktige sosiale entreprenører.

Et fjerde flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Kristelig Folkeparti, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen styrke samordningen av tilskuddsordninger mellom Helsedirektoratet og andre relevante direktorater, slik at organisasjoner som arbeider

der tverrsektorielt, får mer helhetlige og forutsigbare rammer.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at myndighetene tar i bruk hele handlingsrommet for å gi ideelle aktører positiv særbehandling ved offentlige anskaffelser, og en større kontinuitet for ideell sektor i anskaffelser som eksempelvis lengre kontrakter og tidsavgrensede driftsavtaler.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at regjeringen har gjort flere grep for å gjøre tilskuddsordningene mer tilgjengelige, med tydelige og forenklede søknadsprosesser og raskere saksbehandling. Samtidig som det alltid er rom for forbedringer, vil disse medlemmer også framheve at å redusere kravene til innhold i søknad, dokumentasjon og rapportering vil gjøre det vanskeligere å følge med på om tilskuddsmidler brukes til formålet, og gjøre det krevende å vurdere søknader opp mot hverandre. Jo større konkurransen er på en ordning, jo viktigere blir selvsagt kvaliteten på søknaden for at den skal nå opp i konkurransen.

Disse medlemmer er videre enige i at samordning av tilskuddsordninger kan være et godt alternativ for å løse tverrgående oppgaver og å finne løsninger på tvers av sektorgrenser. Det nye forebyggingsprogrammet som skal forvaltes av Bufdir, er et slikt eksempel og retter seg mot kommunenes forebyggende arbeid. Slik programfinansiering skal forenkle søknads- og rapporteringsprosesser, samtidig som det skal bidra til mer treffsikker og tilpasset måloppnåelse. Disse medlemmer vil samtidig understreke at det kan være krevende å ta sektorspesifikke hensyn i samordnede tilskuddsordninger, og det vil alltid være en risiko for at mindre organisasjoner med spissede formål faller ut.

Til Kristelig Folkepartis forslag om positiv særbehandling av ideelle aktører vil disse medlemmer vise til at det er et mål for regjeringen å støtte opp om og styrke ideell og frivillig sektor. De ideelle organisasjonene har lange tradisjoner som leverandører av velferdstjenester i Norge, og de utgjør et viktig supplement til offentlig drift i velferdstjenestene. Disse medlemmer viser til at den nylig avsatte avgjørelsen fra Høyesterett klargjør at det er et betydelig handlingsrom når det gjelder retten til å velge å benytte frivillige og ideelle aktører til å yte helse- og sosialtjenester. Disse medlemmer er opptatt av at handlingsrommet benyttes, og merker seg også regjeringens oppfølging av Støstad-utvalgets forslag i NOU 2024:1 om en egen lov om registrering av ideelle velferdsaktører.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen følge opp Høyesteretts dom (HR-2025-2425-A) og sikre at helseforetakene ved kjøp av private tjenester reserverer disse til ideelle aktører der det er hensiktsmessig.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Kristelig Folkeparti vil understreke at foreninger, stiftelser og menigheter er, som verdibaserte virksomheter, et viktig korrektiv til offentlige og kommersielle aktører.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen etablere et innovasjonsfond for finansiering av nye tjenestetilbud hos ideelle aktører, for å sikre sosial innovasjon i regi av ideelle aktører som har begrensede muligheter til å bygge investeringskapital som kan skytes inn i ny virksomhet.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen følge opp Høyesteretts dom (HR-2025-2425-A) og sikre at helseforetakene ved kjøp av private tjenester reserverer disse til ideelle aktører der det er hensiktsmessig.

Forslag fra Arbeiderpartiet:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen innen framleggingen av forslag til statsbudsjett for 2028 foreta en gjennomgang av tilskuddsordningene som forvaltes av Helsedirektoratet, og legge fram konkrete forslag til forbedringer før utlysning av de søkbare ordningene for 2028, der man særlig ser på faglig kvalitet, relevans, økt forutsigbarhet og rom for innovasjon og utvikling. Regjeringen bes sørge for at dette arbeidet gjøres i samråd med organisasjonene.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Kristelig Folkeparti:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen sikre at myndighetene tar i bruk hele handlingsrommet for å gi ideelle aktører positiv særbehandling ved offentlige anskaffelser, og en større kontinuitet for ideell sektor i anskaffelser som eksempelvis lengre kontrakter og tidsavgrensede driftsavtaler.

Forslag fra Senterpartiet og Kristelig Folkeparti:*Forslag 4*

Stortinget ber regjeringen etablere et innovasjonsfond for finansiering av nye tjenestetilbud hos ideelle aktører, for å sikre sosial innovasjon i regi av ideelle aktører som har begrensede muligheter til å bygge investeringskapital som kan skytes inn i ny virksomhet.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding I, II og IV fremmes av medlemmene i komiteen fra Fremskrittspartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Kristelig Folkeparti.

Komiteens tilråding III fremmes av en samlet komité.

Komiteens tilråding V fremmes av medlemmene i komiteen fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:**I**

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med framleggingen av forslag til statsbudsjett for 2027 foreta en gjennomgang av tilskuddsordningene som forvaltes av Helsedirektoratet, og legge fram konkrete forslag til forbedringer før utlysning av de søkbare ordningene for

2027, der man særlig ser på faglig kvalitet, relevans, økt forutsigbarhet og løsninger for organisasjoner som tidligere fikk støtte over statsbudsjettet, men som nå faller utenfor dagens kriterier. Regjeringen bes sørge for at dette arbeidet gjøres i samråd med organisasjonene.

II

Stortinget ber regjeringen sørge for raskere saksbehandling av tilskudd gitt gjennom Helsedirektoratets ordninger og etablere regler for overføring av tilskudd til neste budsjettår når tildelingen kommer sent på året.

III

Stortinget ber regjeringen tilrettelegge for at tilskudd gitt gjennom Helsedirektoratets ordninger i større grad gis som flerårige tilskudd og driftstilskudd.

IV

Stortinget ber regjeringen gjennomgå og forenkle krav til rapportering, dokumentasjon og søknadsprosedyrer i Helsedirektoratets tilskuddsordninger, med mål om å redusere tidsbruk og administrativt arbeid for frivillige og ideelle organisasjoner.

V

Stortinget ber regjeringen styrke samordningen av tilskuddsordninger mellom Helsedirektoratet og andre relevante direktorater, slik at organisasjoner som arbeider tverrsektorielt, får mer helhetlige og forutsigbare rammer.

Oslo, i helse- og omsorgskomiteen, den 17. mars 2026

Kjersti Toppe

leder

Julia Brännström Nordtug

ordfører

DET KONGELIGE
HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENT

Statsråden

Helse- og omsorgskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
25/5115-

Dato
20. januar 2026

Dokument 8:75 S (2025-2026) - Representantforslag om mer forutsigbare og langsiktige tilskuddsordninger for frivillige og ideelle organisasjoner i helsefeltet

Jeg viser til brev datert 22.desember 2025 fra Helse- og omsorgskomiteén som ber om min uttalelse til representantforslag 75 S fra stortingsrepresentantene Kathy Lie, Anne Lise Gjerstad Fredlund, Sunniva Holmås Eidsvoll og Ingrid Fiskaa om mer forutsigbare og langsiktige tilskuddsordninger for frivillige og ideelle organisasjoner i helsefeltet. Forslagene er som følger:

- 1. Stortinget ber regjeringen innen framleggingen av forslag til statsbudsjett for 2027 foreta en gjennomgang av tilskuddsordningene som forvaltes av Helsedirektoratet, og legge fram konkrete forslag til forbedringer før utlysning av de søkbare ordningene for 2027, der man særlig ser på faglig kvalitet, relevans, økt forutsigbarhet og løsninger for organisasjoner som tidligere fikk støtte over statsbudsjettet, men som nå faller utenfor dagens kriterier. Regjeringen bes sørge for at dette arbeidet gjøres i samråd med organisasjonene.*
- 2. Stortinget ber regjeringen sørge for raskere saksbehandling av tilskudd gitt gjennom Helsedirektoratets ordninger og etablere regler for overføring av tilskudd til neste budsjettår når tildelingen kommer seint på året.*
- 3. Stortinget ber regjeringen tilrettelegge for at tilskudd gitt gjennom Helsedirektoratets ordninger i større grad gis som flerårige tilskudd og driftstilskudd.*

Svar:

Innledningsvis vil jeg takke for at representantene løfter rammevilkårene for frivillige- og ideelle organisasjoner inn i debatten. Frivilligheten er en viktig arena for å skape tilhørighet, samhold, motvirke ensomhet og en mulighet til å være med å bidra i samfunnet. Regjeringen arbeider for å støtte frivilligheten og gi gode rammer for arbeidet som gjøres.

Representantene viser til dok 8: 560 (2022-2023) om å starte et arbeid med å harmonisere og forenkle de søkbare ordningene for frivillig sektor. Dette vedtaket ble fulgt opp av Kultur- og likestillingsdepartementet, som i Prop. 1 S (2024-2025) redegjorde for dette:

«Oppfølging av anmodningsvedtaket krever koordinert innsats fra flere statlige etater. Revidering av frivillighetsregisterloven, som ble igangsatt høsten 2023, vil berede grunnen for at registrering i Frivillighetsregisteret kan være inngangskriterium i statlige ordninger beregnet for frivillig sektor. I tillegg leder Brønnøysundregistrene et prosjekt som har som målsetning at Frivillighetsregisteret skal inneholde flere og mer oppdaterte opplysninger, og at registeret skal bli tettere integrert med andre statlige forvaltningssystemer. Disse to prosjektene vil danne utgangspunkt for en mer enhetlig statlig forvaltning av tilskudd til frivillig sektor. Hele 14 departementer forvalter tilskudd til frivillig sektor, og det er derfor avgjørende at felles grep blir implementert i hele departementsfellesskapet. Kultur- og likestillingsdepartementet har opprettet et tverrdepartementalt forum for den statlige frivillighetspolitikken. Felles retningslinjer for statlige tilskudd til frivillig sektor og forenkling av statlige tilskuddsordninger drøftes i forumet, blant annet med utgangspunkt i oppdatering av veilederen «Forenkling av statlige tilskuddsordninger for frivillige organisasjoner».

Regjeringen anser derfor at arbeidet med å harmonisere statlige tilskuddsordninger er igangsatt, og at anmodningsvedtaket er fulgt opp. Rapportering på vedtaket avsluttes.»

Helsedirektoratet forvalter 167 tilskuddsordninger, med i overkant av 22 milliarder kroner i total tilskuddsramme. Av disse kan frivillige og ideelle organisasjoner søke på 38 ordninger. Tilskuddsforvaltning er en sentral oppgave i Helsedirektoratet og de ulike søknadene må vektles opp mot hverandre innenfor de aktuelle regelverkene. Det er generelt stor konkurranse om tilskuddsmidlene. Helsedirektoratet opplyser om at de i 2025 har mottatt til sammen 447 søknader på de 38 tilskuddsordningene rettet mot frivilligheten, med et samlet søknadsbeløp på 2 431 mill. kroner. Dette utgjør om lag 850 mill. kroner mer enn den samlede rammen for disse ordningene. Da er det dessverre slik at det er aktører som ikke vil motta tilskudd, eller som vil motta mindre tilskudd enn omsøkt. Faglig kvalitet og relevans opp mot tilskuddets formål er den sentrale faktoren i direktoratets vurderinger.

Frivilligheten yter et svært viktig bidrag til vår felles helse- og omsorgstjeneste og departementet vurderer alltid endringer i de ulike tilskuddsordningene, basert på innspill fra relevante aktører. Det ble blant annet gjort endringer i tilskuddsordninger rettet mot frivillige organisasjoner på psykisk helse- og rusfeltet i statsbudsjettet for 2025, som følge av innspill fra de frivillige organisasjonene. Denne dialogen vil fortsette også i 2026, da dialog med frivillig og ideell sektor ligger til grunn for gode ordninger.

Når det gjelder representantenes forslag om raskere saksbehandling og flerårige tilskudd så vil jeg vise til at det er gjort en rekke grep de siste årene. Blant annet er søknadsfristene blitt fremskyndet. Dette har vært ønsket av organisasjonene og er fulgt opp. Alle tilskudd til ideelle og frivillige hvor innretning og regelverk er avklart, lyses nå ut med søknadsfrist 1. desember året i forveien. Ordningene kan imidlertid ikke lyses ut før statsbudsjettet er lagt frem, og søknadsfristen må være slik at kvalifiserte organisasjoner får søkt. Saksbehandlingen kan ikke starte før Stortinget har vedtatt budsjettet, siden det forekommer at rammer og innretning for ordninger justeres i budsjettbehandlingen. For 2026 regner Helsedirektoratet med å være ferdig med saksbehandlingen for disse ordningene innen 16. februar, og utbetaling skjer vanligvis i første kvartal. En raskere saksbehandling enn dette i direktoratet, forutsetter økt ressursbruk til tilskuddsforvaltning.

Det har i tillegg til en betydelig effektivisering av søknads- og saksbehandlingsprosessen vært gjort flere andre forenklings- og forbedringstiltak i tilskuddsforvaltningen. Helsedirektoratet lanserte i 2024 en ny søknadsportal for innsending og behandling av søknader om tilskudd, som forenkler prosessene og dialogen mellom søker og saksbehandler. I tillegg til dette er det gjort flere grep for å redusere rapporteringsbyrden og Helsedirektoratet har forbedret sin veiledning. Videre har nå fjorten tilskuddsordninger av totalt 38 ordninger hvor frivillige og ideelle aktører kan søke, fått flerårige tildelinger, som innebærer at det kan innvilges tilskudd inntil tre år om gangen, med forbehold om de årlige bevilgningene i statsbudsjettet. Mer aktiv bruk av flerårige tilskudd gir økt forutsigbarhet for ideelle og frivillige organisasjoner, slik forslagsstillerne etterspør. Det er også noe regjeringen er opptatt av.

Hvis en tilskuddsmottakers tilskudd ikke er brukt opp og aktiviteten ikke er fullført, kan tilskuddsmottakeren søke direktoratet om å få overført ubrukte tilskuddsmidler til året etter. Dersom tilskuddsmottaker ikke søker om nye midler for neste år, sendes det en søknad om overføring når det er klart hvor mye ubrukte midler de har. Helsedirektoratet beslutter om ubrukte midler blir overført, eller om de skal tilbakebetales. Det er sjelden direktoratet avslår slike søknader, det skjer i hovedsak når de ubrukte midlene søkes brukt til noe som er utenfor ordningens formål. Slike avslag skjer ikke uten forutgående dialog. Tilskuddsmottakere som søker om nye midler for videreføring av tiltaket sitt, oppgir anslag for ubrukte midler i søknaden for nytt år. Dersom direktoratet innvilger søknaden om tilskudd, innvilges også overføringen av ubrukt tilskudd. Som hovedregel trekkes da ubrukte midler fra utbetalingen. Denne praksisen følger av reglementet for økonomistyring i staten.

Det er statens oppgave å gi forutsigbarhet for hele frivilligheten, ikke bare de organisasjonene som er inne på statsbudsjettet. Søknadsbaserte tilskuddsordninger sikrer at søkerne må spisse både omtalen av tilbudene og rapporteringen av måloppnåelse. Økonomiregelverket for staten sier at tilskudd skal gis fra en tilskuddsordning der bevilgningen blir utlyst og fordeles på flere mottakere på grunnlag av åpne søknadsprosesser og kjente tildelingskriterier. En hovedbegrunnelse for dette er at tilskuddsordninger dermed bidrar til å ivareta verdier som likebehandling, transparens og etterprøvnbarhet i forvaltningen. Det er ønskelig at så mange frivillige organisasjoner som

mulig får anledning til å søke om tilskuddsmidler, noe som fordrer åpne og tilgjengelige prosesser. Dette var bakgrunnen for at regjeringen i statsbudsjettet for 2023 reduserte antallet navngitte tilskuddsmottakere. Hensikten er at konkurranse om tilskuddsmidlene skal identifisere tiltakene som treffer best, og derigjennom sikre bedre måloppnåelse og effekt, samtidig er det en realitet at enkelte organisasjoner som tidligere fikk øremerket tilskudd gjennom statsbudsjettet ikke lenger kvalifiserer for tilskudd fra Helse- og omsorgsdepartementets søknadsbaserte ordninger. Når det er vedtatt at disse navngitte mottakerne ikke lenger skal motta øremerket tilskudd er det min oppfatning at det ikke kan lages nye særskilte ordninger som sikrer de samme mottakerne tilskudd.

Det er allerede slik at faglig kvalitet og relevans er de mest sentrale vurderingskriteriene i mange av tilskuddsordningene som forvaltes av Helsedirektoratet. Om det skal gjøres en ytterligere innstramming av kravene til faglig kvalitet og relevans i disse ordningene, vil det innebære at regelverkene for de aktuelle ordningene må strammes inn, og at kravene til søknadsutforming, og med det også rapportering, fra frivillige og ideelle vil skjerpes.

Aktivitetene ideelle organisasjoner og frivilligheten bidrar til og med, er svært viktig for den enkelte og for samfunnet. Regjeringen arbeider for å gi sektoren gode rammer for å bidra med det de er gode på og har allerede gjort viktige grep for å tilrettelegge for dette. Direktoratets forvaltning av midlene er viktig for å sikre konkurransen, kontinuiteten og for at midlene brukes effektivt.

Med hilsen

Jan Christian Vestre

